

criminal offenses in the program of dental identification during medical and forensic dental examinations.

Keywords: ciphers, codes, children and adolescents, dental identification, dental status.

УДК 616 .53 + 612.66

ОПТИМІЗАЦІЯ РОБОТИ МІЖРАЙОННИХ ВІДДІЛЕНЬ В СТРУКТУРІ ЧЕРНІГІВСЬКОГО ОБЛАСНОГО БЮРО СУДОВО-МЕДИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

©Потапенко І. В.

КЗ «Чернігівське обласне бюро судово-медичної експертизи»

Резюме. В статті наведені результати реформування структури міжрайонних відділень КЗ «Чернігівське обласне бюро судово-медичної експертизи», яке було зумовлене недоукомплектованістю кадрами, недостатнім фінансуванням, недосконалою матеріально-технічною базою та спрямовані на підвищення якості роботи судово-медичної служби Чернігівської області. Вказане реформування суперечить затвердженому 19.06.2015 року на сесії Чернігівської обласної ради проекту перспективного плану формування територіальних громад Чернігівської області та «Методиці формування спроможних територіальних громад». Наслідком реформування стало підвищення ефективності всіх підрозділів КЗ «Чернігівське обласне бюро судово-медичної експертизи».

Ключові слова: судово-медична експертиза, реформування.

ВСТУП. Тривалий час у Комунальному закладі «Чернігівське обласне бюро судово-медичної експертизи» існувала досить розгалужена система районних та міжрайонних відділень судово-медичної експертизи, які обслуговували Чернігівську область, а саме:

1. Міжрайонні відділення:

- 1.1. Менське міжрайонне відділення судово-медичної експертизи;
- 1.2. Ніжинське міжрайонне відділення судово-медичної експертизи;
- 1.3. Прилуцьке міжрайонне відділення судово-медичної експертизи;
- 1.4. Щорське міжрайонне відділення судово-медичної експертизи.
- 1.5. Новгород-Сіверське міжрайонне відділення судово-медичної експертизи.

2. Районні відділення судово-медичної експертизи:

- 2.1. Бахмацьке районне відділення судово-медичної експертизи;
- 2.2. Бобровицьке районне відділення судово-медичної експертизи;

- 2.3. Борзнянське районне відділення судово-медичної експертизи;
- 2.4. Козелецьке районне відділення судово-медичної експертизи;
- 2.5. Коропське районне відділення судово-медичної експертизи (рис. 1).

Відстань від обласного центру до найбільш віддалених районних відділень судово-медичної експертизи складає близько 280 км. Складність функціонування даної структури міжрайонних відділень обумовлювалась рядом чинників, основними серед яких є: навантаження на посади, яке досить часто одними експертами не виконувалося за незалежних від них обставин, іншими ж експертами виконувалося з перевищенням показників; відсутність районних експертів, в зв'язку з їхніми плановими відпустками, особливо в весняно-літній період, що зумовлювало проблематичність виконання роботи іншими експертами, збільшувало навантаження на експертів сусідніх районів та експертів обласного центру, та тягнуло за собою додаткові фінансові витрати – оплата праці залучених експертів, інші витрати, пов'язані з виконанням ними службових обов'язків. Також важливим питанням, яке потрібно було вирішити являлось безпосереднє підпорядкування пов'язаних між собою родинними стосунками працівників. Вказане, крім того, створювало незручності для працівників судово-слідчих органів на місцях.

У жовтні 2014 року Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про прокуратуру», що набрав чинності з 01.01.2015 року, яким був затверджений «Перелік та територіальна юрисдикція місцевих та військових прокуратур» (Перелік від 14.10.2014 № 1697-VII). Саме цей Перелік був взятий за основу реформування структури районних і міжрайонних відділень Чернігівського обласного бюро судово-медичної експертизи. Так, з 01 листопада 2014 року, відповідно до п. 7 «Положення про бюро судово-медичної експертизи управлінь охорони здоров'я...», затвердженого Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17.01.1995 року № 6 «Примітка 2.

Перелік структурних підрозділів бюро та їх штатний розпис мажуть бути змінені начальником бюро згідно з виробничою необхідністю та наявними коштами» та наказу начальника Комунального закладу «Чернігівське обласне бюро судово-медичної експертизи», за погодженням з Управлінням охорони здоров'я Чернігівської обласної державної адміністрації, Прокуратурою Чернігівської області, Управлінням МВС України в Чернігівській області, територіально наша область була поділена на:

1. Менське міжрайонне відділення судово-медичної експертизи, зоною обслуговування якого є Городнянський, Коропський, Корюківський, Менський, Новгород-Сіверський, Семенівський, Сосницький та Щорський райони.
2. Ніжинське міжрайонне відділення судово-медичної експертизи, зоною обслуговування якого є Бобровицький, Борзнянський, Козелецький, Куликівський, Ніжинський та Носівський райони.

3. Прилуцьке міжрайонне відділення судово-медичної експертизи, зоною обслуговування якого є Бахмацький, Варвинський, Ічнянський, Прилуцький, Срібнянський та Талалаївський райони.

Рис. 1. Структура районних та міжрайонних відділень до 01.11.2014 року

4. Місто Чернівці, Чернігівський та Ріпкинський райони, обслуговування яких закріплюється за експертами відділу судово-медичної експертизи трупів, відділу чергових судово-медичних експертів та відділу судово-медичної експертизи потерпілих, обвинувачених та інших осіб, а у разі необхідності, вищевказані експерти можуть залучатися до проведення слідчих дій будь-якого відділення Закладу (рис. 2).

Як і передбачалось, проведена зміна в структурі Закладу за територіальним принципом, призвела до оптимізації його роботи. На найбільш висококваліфікованих експертів міжрайонних відділень було покладено обов'язки щодо керівництва створеними підрозділами, що дало змогу завідувачам контролювати проведення експертиз підлеглими працівниками та надавати їм консультативну та методичну допомогу, а також бути присутніми під час проведення особливо складних експертиз, за що їм було збільшено розмір заробітної плати, відповідно та в межах, визначених Постановою КМУ від 30.11.2011 року

№314 «Про умови оплати праці працівників державних спеціалізованих установ судових експертиз». Запроваджені зміни скоротили навантаження на бюджет та матеріально-технічну базу Закладу в цілому, дозволили рівномірно розподілити навантаження на міжрайонних експертів, підвищило якість взаємодії як між працівниками бюро, так і судово-медичних експертів з судово-слідчими органами.

Рис. 2. Структура районних та міжрайонних відділень з 01.11.2014 року

Дана структура створила чітку вертикаль управління та розподілу організаційно-управлінських функцій. В умовах погіршення криміногенної обстановки, враховуючи останні події в Україні, зміна структури міжрайонних відділень дала можливість, в разі необхідності, при виникненні надзвичайних ситуацій, оперативно створити групи швидкого реагування без завдання шкоди основній роботі на місцях. Населенню Чернігівської області зазначене нововведення дало змогу з урахуванням місцевих обставин обирати, куди саме направляти тіла в межах міжрайонного відділення.

Досить великою проблемою по теперішній час залишається організація роботи відділення судово-медичної гістології, а саме доставка до обласного центру великої кількості біологічного матеріалу, вилученого експертами районних відділень в процесі проведення судово-медичної експертизи трупів для проведення судово-гістологічних експертиз. Також в Закладі існує дефіцит

кваліфікованих спеціалістів у галузі судово-медичної гістології. У відділенні судово-медичної гістології на даний час працює 1 особа – завідувач відділення та 0,5 посади займає внутрішній сумісник, тоді як, виходячи з навантаження за 2014 рік, кількість штатних посад лікарів судово-медичних експертів-гістологів – 5,0. Враховуючи недостатню кількість в обласному центрі фізичних осіб – експертів, які б відповідали кваліфікаційним вимогам та могли бути направлені на курси спеціалізації зі спеціальності «судово-медична гістологія» та наявність таких експертів в міжрайонних відділеннях, що забезпечені власним житлом в цих містах, було прийнято рішення ввести посади лікарів судово-медичних експертів-гістологів у кожному міжрайонному відділенні та призначити на ці посади лікарів міжрайонних відділень з попереднім їх проходженням курсів спеціалізації за спеціальністю «судово-медична гістологія» та залученням матеріально-технічної бази як нашого Закладу, так, і за домовленістю, бази існуючих на районах відділень Комунального закладу «Чернігівське обласне патологоанатомічне бюро». На даний час підготовлено та направлено в Ніжинське міжрайонне відділення лікаря судово-медичного експерта-гістолога, який, разом з проведенням судово-медичних експертиз трупів та живих осіб, веде інтенсивну роботу по підготовці бази для проведення судово-гістологічних експертиз. Також, на 2015 рік заплановано проходження курсів спеціалізації зі спеціальності «судово-медична гістологія» лікарями судово-медичними експертами Менського та Прилуцького міжрайонних відділень судово-медичної експертизи. Варто додати, що на теперішній час в міжрайонних відділеннях експертами проводиться зменшення фіксованих шматочків тканин для подальшого виготовлення гістологічних препаратів на базі відділення судово-медичної гістології обласного бюро.

Контроль, консультативна та практична допомога при цьому забезпечуватиметься завідувачем відділення судово-медичної гістології, а у особливо складних випадках проводитиметься нею особисто.

ВИСНОВОК. Отже, проведення вказаної реформи структури міжрайонних відділень Закладу зумовлено реаліями сьогодення а саме: з недоукомплектованістю кадрами, недостатнім фінансуванням, недосконалою матеріально-технічною базою та спрямовані на підвищення якості роботи судово-медичної служби Чернігівської області, та не суперечить затвердженому 19.06.2015 року на сесії Чернігівської обласної ради проекту перспективного плану формування територіальних громад Чернігівської області та «Методиці формування спроможних територіальних громад».

Література:

1. **Завальнюк А.Х.** Тлумачний словник судово-медичних термінів. – Тернопіль: Укрмедкнига, 1999. – 352 с.
2. **Завальнюк А.Х.** Судова медицина: Курс лекцій. – 2-е видання, перероб. і допов. – Тернопіль: ТДМУ «Укрмедкнига», 2006. – 672 с.
3. **Колмаков В.П.** Следственный осмотр. – М.: Юрид. лит., 1969. – 196 с.

4. Муханов А.И. Судебно-медицинская диагностика повреждений тупыми предметами. – Тернополь: Б.И., 1974. – 506 с.
5. Рассейкин Д.П. Осмотр места происшествия и трупа при расследовании убийств. – Саратов: Приволжское книж. изд-во, 1967. – 152 с.
6. Сапожников Ю.С. Криминалистика в судебной медицине. – К.: Здоров'я, 1970. – 268 с.
7. Ципковский В.П. Осмотр места происшествия и трупа на месте его обнаружения. – К.: Госмедиздат, 1960. – 320 с.

ОПТИМИЗАЦИЯ РАБОТЫ МЕЖРАЙОННЫХ ОТДЕЛЕНИЙ В СТРУКТУРЕ ЧЕРНИГОВСКОГО ОБЛАСТНОГО БЮРО СУДЕБНО-МЕДИЦИНСКОЙ ЭКСПЕРТИЗЫ

Потапенко И. В.

Резюме. В статье приведены результаты реформирования структуры межрайонных отделений КП «Черниговское областное бюро судебно-медицинской экспертизы», которое было обусловлено нехваткой специалистов, недостаточным финансированием, несовершенной материально-технической базой и направлены на повышение качества работы судебно-медицинской службы Черниговской области. Указанное реформирование не противоречит утвержденному 19.06.2015 года на сессии Черниговского областного совета проекта перспективного плана формирования территориальных общин Черниговской области и «Методике формирования способных территориальных общин». Следствием реформирования стало повышение эффективности всех подразделений КП «Черниговское областное бюро судебно-медицинской экспертизы».

Ключевые слова: судебно-медицинская экспертиза, реформирование.

WORK OPTIMIZATION OF INTER-DISTRICT OFFICES IN STRUCTURE OF CHERNIGIV REGIONAL BUREAU OF FORENSIC MEDICAL EXAMINATION

Potapenko I.V.

Summary. In this article we adduce the results at structure reforming of the interdistrict offices “Chernigiv Regional Bureau of Forensic Medical Examination”, which was due to the lack of specialists, lack of funding, imperfect material and technical basis and are aimed at improving the quality of forensic medical service of Chernigiv region. The indicated reformation does not conflict the project ‘of perspective plan of forming territorial communities of the Chernigiv area and “Methodology of forming solvent territorial communities” which was ratified on the session of the Chernigiv regional council at 19.06.2015. The main result of these reforms has become the

increased efficiency of all divisions “Chernigiv Regional Bureau of Forensic Medical Examination “.

Keywords: forensic examination, reform.

УДК 616 – 071.3 + 616 – 055 + 612.66

ФОРМУВАННЯ АНТРОПОМЕТРИЧНОГО СТАТУСА В ПЕРІОД ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ

©С. М. Федорчук, Р. М. Купчак

ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет»

Резюме. В представленій роботі, з використанням одновимірного статистичного аналізу антропометричних параметрів осіб чоловічої і жіночої статі в віці 7-18 років визначені основні закономірності росту для диференціації найбільш інформативних метричних ознак, пов'язаних з фізичним розвитком.

Ключові слова: антропометричний статус, стать, вік.

ВСТУП. Судово-медична експертиза визначення віку при навмисному його приховуванні проводиться з метою ухилення від покарання за скоєні злочини при втраті документів (свідоцтво про народження, паспорт тощо).

Упродовж останніх десятиліть у осіб юнацького, зрілого і похилого віку визначені антропометричні параметри, на основі яких розраховані індекси окремих розмірів для диференціації соматотипу [1,2]. Антропометричні параметри в залежності від генетично детермінованого чи опосередкованого факторами зовнішнього середовища чинників, без сумніву, мають відмінності, що характеризують період фізичного розвитку чи період відносної стабільності (фаза спокою або “нуль-фаза”). До метричних ознак розвитку в дитячому, підлітковому та юнацькому віці відносять поздовжні, поперечні, окружні параметри та масу тіла, які за сукупністю з антропоскопічними і рентгенографічними ознаками, дозволяють визначати біологічний вік невідомої особи.

З метою визначення найбільш інформативних метричних параметрів статевої і вікової належності людей в період росту нами проаналізовано 10 абсолютних розмірів, масу тіла і 3 індекси у людей, що проживають в даний час на теренах Західної України.

Матеріали і методи. Спільно з органами охорони здоров'я, в порядку профілактичних оглядів, проводилось обстеження 360 осіб чоловічої і жіночої статі в віці 7-18 років (учні середніх шкіл). Визначали антропометричні параметри за прийнятою в медичній антропології методикою [3]: довжину тулуба, ширину плечей, гребневу ширину таза, поздовжній діаметр голови, найбільший